

La responsabilitat social de l'empresa i els resultats financers

LAURA ALBAREDA VIVÓ
ESADE Business School-Universitat Ramon Llull
Institut d'Innovació Social
Departament de Ciències Socials

MARÍA ROSARIO BALAGUER FRANCH
Universitat Jaume I
Departament de Finances i Comptabilitat

Resum

En els últims anys, tant dins com fora d'Europa, el concepte de Responsabilitat Social de l'Empresa (RSE) ha adquirit una actualitat extraordinària com un dels principals eixos de reflexió sobre el creixement i sobre les relacions entre els àmbits polític, econòmic i social. No obstant això, en els diferents països europeus aquest fenomen s'ha donat amb diferent intensitat.

A Espanya el desenvolupament de la RSE no ha significat encara una palanca de canvi rellevant en la cultura empresarial i l'aplicació real de polítiques de RSE és encara escassa, si ens comparem amb els nostres homòlegs europeus. En l'article que segueix aprofundim en el concepte i abast de la RSE, l'evolució i situació actual de la RSE en el nostre país i la relació de la RSE amb els resultats financers de l'empresa, constatant que, com a mínim, una política de RSE no condueix a uns baixos rendiments financers.

Paraules clau

Responsabilitat social de l'empresa, resultats financers, *stakeholders*.

1. Introducció

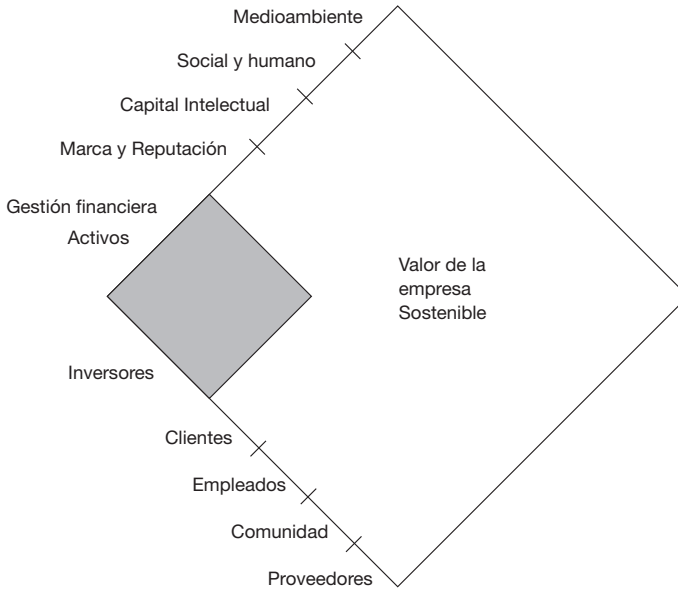
L'interès per la Responsabilitat Social de l'Empresa (RSE) va adquirir una importància extraordinària a la fi dels noranta del segle passat, arran de les crisis financeres, especialment després de la bombolla tecnològica, que van acabar produint una crisi de credibilitat en les grans companyies, desestablint la legitimació social de grans signatures, fins i tot del propi mercat. En aquest context, es va produir una convergència intel·lectual de la cultura nord-americana i britànica de relacions entre l'empresa i la societat, amb un conjunt d'exigències cap al comportament ètic i responsable de les empreses, que procedia de molt diferents àmbits: unes responien a la demanda de transparència i honradesa en la gestió de les empreses des de la titularitat d'accionistes i inversors, unes altres reivindicaven una concepció ètica en la gestió de les empreses i unes altres responien a un conjunt de moviments socials, com són les ONGs o les organitzacions de consumidors, per citar-ne alguna. En definitiva, totes proposaven la incorporació de l'empresa al concepte ple de ciutadania. D'això, que en algunes ocasions, sobretot en el context anglosaxó, es parli de Ciutadania Corporativa (*Corporate Citizenship*).

A més, en aquest moment es comença a defensar la idea que la contribució al benestar i a la qualitat de vida ha de ser la meta de totes les institucions socials, per descomptat també de l'empresa, sigui lucrativa o no, i des de diferents organismes internacionals i grups multisectorials s'impulsa el desenvolupament d'estàndards, codis de conducta, directius, normes i altres instruments per a facilitar l'engegada de pràctiques més honestes, de transparència en la gestió o de respecte al medi ambient, entre altres.

Així, a la cultura de la RSE es comença a incorporar progressivament successives anàlisis, propostes i polítiques en tot el món. Aspectes com la gestió del coneixement, l'economia de la informació, la incorporació dels béns intangibles a la valoració de l'empresa entre altres, comencen a produir un canvi important en el model de gestió empresarial, el qual ha ampliat la visió reduïda de l'empresa i l'encamina cap a un enfocament integrador conduent a construir relacions sostenibles amb la societat. Sota aquest context, són cada vegada més les empreses que desitgen assumir plenament la seva RSE, ja que són més conscients que en l'economia actual de mercat, la legitimitat i la llicència per a poder operar ha de venir concedida per tots aquells agents o grups d'interès amb els quals es relaciona l'organització: clients, empleats, proveïdors, competidors, organitzacions no lucratives, institucions financeres (Davis i Blomstrom, 1975; Freeman, 1984, Wood,

1994, Mahoney, 1994), que han de ser tinguts en compte si partim d'un concepte ampli i equilibrat d'organització. La figura 1 mostra els possibles elements d'incorporació de valor per a una empresa i els *stakeholders* que estan interessats en analitzar-los:

Figura 1: Elements de valor d'una empresa

Font: (Lara, 2003)

Així, en pocs anys, la RSE s'ha convertit en una pràctica d'elevat interès, ja que entre altres aspectes, la integració voluntària per part de les empreses de les preocupacions socials i ambientals en les seves operacions comercials i les seves relacions amb els seus agents està demostrant la capacitat de crear valor per a la pròpia empresa.

Podem afirmar que, en l'etapa actual, el discurs sobre la RSE s'integra en la direcció estratègica a través de la teoria dels *stakeholders*: l'empresa ha d'atendre no només als accionistes (*shareholders*), sinó a tots els grups o individus que afecten o són afectats per l'activitat tendent a l'assoliment dels objectius de la companyia (Freeman, 1988, 1984; Mitroff, 1982).

Partint d'aquest marc teòric i conceptual, en aquest article aprofundim en l'àmbit i abast de la RSE. Per a això, en primer lloc, vam analitzar el concep-

te de RSE i les seves principals característiques. A continuació, oferim informació sobre els diferents sistemes de mesurament de la RSE, per a seguidament aprofundir en la relació entre la RSE i els resultats financers. Finalment, s'exposen l'evolució i la situació actual de la RSE en el nostre país.

2. Concepte i continguts de la Responsabilitat Social de l'Empresa

Des dels primers intents de conceptualització de la RSE s'han anat oferint diverses definicions en les quals es considera que l'empresa ha d'oferir respostes a una sèrie d'exigències que van més allà de les obligacions tècniques, econòmiques i legals, arribant així a uns beneficis socials, juntament amb els guanys econòmics tradicionals (McGuire, 1963; Davis, 1973; Davis i Blomstrom, 1975).

Per a definir la RSE com s'entén avui, és necessari distingir-la de conceptes amb què anteriorment es va conèixer i amb els que encara s'associa, com són la filantropia o l'acció social. Així, el marc teòric i les diverses formes que s'expressa la RSE avui dia han de superar el tema conceptual de forma pragmàtica, reconeixent que el contingut de la RSE és, per la seva pròpia naturalesa, dinàmic, variable en el temps i entre empreses, en funció de les expectatives dels *stakeholders*, i ha d'estendre's a tots els nivells i àmbits de gestió i no quedar reduït a les activitats puntuals d'un departament o una àrea de gestió.

El concepte de RSE es pot entendre per tant, des de diferents corrents socials, econòmics i fins i tot polítics. És un concepte que engloba una amalgama de dimensions i que es troba en contínua evolució; potser perquè aborda una multiplicitat d'àmbits. Encara que no existeix un consens sobre la definició del concepte de RSE, en recollim a continuació algunes definicions més rellevants.

En el Llibre Verd de la Unió Europea (2001), la RSE es defineix com la «integració voluntària, per part de les empreses, de les preocupacions socials i mediambientals en les seves operacions comercials i les seves relacions amb els seus interlocutors» (Comissió de les Comunitats Europees, 2001). També és definida, en un sentit més ampli, com «un concepte conformement al qual les empreses decideixen voluntàriament contribuir a l'assoliment d'una societat millor i un medi ambient més net».

D'altra banda, organitzacions privades empresarials com el Consell Mundial Empresarial per al Desenvolupament Sostenible defineixen la RSE com «el compromís de les empreses de contribuir al desenvolupament econòmic sostenible, treballant amb els empleats, les seves famílies, la co-

munitat local i la societat en general per a millorar la seva qualitat de vida».

En el nostre país, el Fòrum d'Experts constituït pel ministeri de Treball el 2005 planteja la següent definició: «La RSE és, a més del compliment estricte de les obligacions legals vigents, la integració voluntària en el govern i gestió de l'empresa i en la seva estratègia, polítiques i procediments, de les preocupacions socials, laborals, mediambientals i de respecte als drets humans que sorgeixen de la relació i el diàleg transparents amb els seus grups d'interès, responsabilitzant-se així de les conseqüències i els impactes que es deriven de les seves accions».

De les definicions anteriors es poden extreure les següents característiques essencials de la RSE:

- *Voluntarietat*. L'opció per incorporar les preocupacions socials i mediambientals és voluntària en el sentit que no és imposada legalment. En aquest sentit la RSE va més enllà de l'exigible legalment i convé recordar que el compliment de la lletra i l'esperit de la llei és un imperatiu bàsic i el pas previ a qualsevol iniciativa de RSE.
- *Integració*. Les iniciatives de RSE s'han d'integrar en el dia a dia de l'empresa, en totes les àrees i àmbits de negocis. La RSE no pot ser «una cosa afegida», puntual, parcial o marginal.
- *Consistència*. Les iniciatives han de perdurar en el temps. La RSE és un canvi de filosofia, de cultura, de fer les coses, que s'ha de mantenir en el temps.
- *Transparència*. Les organitzacions que opten per assumir les seves responsabilitats cap a la societat en la qual operen han d'estar disposades a informar de forma diligent i veraç sobre les seves accions i decisions en aspectes clau per als diversos grups de *stakeholders*.

Per tant, la filosofia de la RSE cal entendre-la com un procés o camí d'integració i de millora permanent. D'integració en el sentit que les responsabilitats mediambientals i socials han d'influir en les responsabilitats econòmiques. Cap subratllar que les àrees d'actuació de la RSE són bàsicament tres: l'econòmica, la social i la mediambiental i en cadascuna d'elles es poden trobar diverses formes d'entendre el comportament social de l'empresa. Totes elles són conseqüències positives per a l'entorn social, però de diferent origen, intensitat i consistència. No es tracta de buscar la complementarietat de les polítiques, sinó fer que l'aspecte econòmic adquireixi una dimensió social (figura 2).

En aquest marc l'empresa ha de considerar la seva relació amb tots i cadascun dels partícips socials, no ha d'ignorar-se cap dels grups afectats

Figura 2: Mapa de la RSE, Actius i Stakeholders

Font: Raynard, i Forstater (2002)

pel comportament de l'organització, i ha de concebre a l'empresa com una plurirrelació, un sistema social compost per una sèrie d'òrgans que s'interrelacionen entre si.

I per altra banda, també cal entendre la RSE com un camí de millora permanent: la RSE contribueix a millorar la competitivitat de l'empresa, millora la fidelitat dels clients, la productivitat i també els resultats financers. Tot això exigeix adaptar la manera que l'organització es relaciona amb els seus grups d'interès, alineant aquesta preocupació social amb la pròpia estratègia del negoci.

3. Eines per a la mesura de la Responsabilitat Social de l'Empresa

L'adopció de pràctiques i polítiques de RSE és realitzada per les empreses amb diferent intensitat, ja que, en general, l'adscripció als diferents codis i estàndards és voluntària. No obstant això, per a assegurar que l'em-

presa és socialment responsable, és necessari traduir els principis de RSE en variables mesurables a través d'estàndards i indicadors, perquè després d'un procés d'auditoria social es pugui concloure avaluar l'empresa des d'un punt de vista social i mediambiental.

El procés que permet determinar si una empresa és socialment responsable (l'auditoria social) passa per dues fases que, fent un paral·lisme amb les auditories de qualitat, podríem denominar normalització i certificació:

- La *normalització* consisteix en l'elaboració, difusió i aplicació d'unes normes per les quals s'estableixen uns principis que assegurin la RSE. Aquestes normes poden ser generals (si abasten totes les dimensions de la RSE) o sectorials (si es concentren en una dimensió i/o en una indústria i la regulen profusament).
- La *certificació* és el procés i resultat pel qual una agència independent garanteix que l'empresa està subjecta a la norma o estàndard. En el cas de la RSE, la certificació es denomina *social screening* o *social rating*.

L'àmbit de la normalització és el més desenvolupat fins a la data. Es creu que existeixen més de 225 normes o principis de RSE. No obstant això, no totes tenen el mateix grau de difusió i notorietat. En el debat següent al llançament al juliol de 2001 del *Llibre Verd: Promoure un marc europeu per al desenvolupament de la responsabilitat social de l'empresa*, s'insistia en la necessitat d'homogeneïtzar i reduir el nombre de propostes, sintetitzant-les en una ISO de caràcter universal.

En l'àmbit de la certificació també trobem diverses propostes. D'una banda, algunes de les organitzacions internacionals han previst un procés de certificació per a reconèixer el compliment de la seva respectiva norma de RSE; és el cas de la ISO 14000 i SA8000, i el projecte ISO28000, específic de RSE.

A més de les ja enumerades, en els últims anys ha sorgit també un gran nombre de directrius, instruments i informes relacionats amb la RSE i la sostenibilitat empresarial. Encara que no constitueixen instruments de mesura de la RSE pròpiament dits, permeten identificar aspectes a tenir en compte i com implementar-los. És el cas per exemple, de l'informe «*triple bottom-line*» (TBL). L'informe TBL difereix dels informes de RSE que és un document format per la memòria econòmica, mediambiental i social (Elkington, 1997) portades a terme per la companyia durant l'any anterior, mentre que, els informes de RSE són informes qualitius que recullen informació de futures accions.

Taula 1. Instruments de RSE i *triple bottom line*

Instrument	Aspecte		
	Econòmic	Social	Ambiental
Codis de Conducta			
UN Global Compact (www.unglobalcompact.org)	*	*	*
Amnesty International Guidelines (www.amnesty.org.uk)		*	
ETI (www.ethicaltrade.org)		*	
Global Sullivan Principles (www.global-sullivanprinciples.org)		*	
Guia OCDE per a multinacionals (www.oecd.org/daf/investment/guidelines)	*	*	
Caux Roundtable (www.cauxroundtable.org)		*	
Codi de govern de l'empresa sostenible(www.iese.edu)		*	*
Informe Aldama (www.cnmv.es)		*	
ECCR/ICCR (www.web.net/~tccr/benchmarks)		*	
Sistemes de Gestió i de Certificació			
SA8000 (www.cepaa.org)		*	
ISO9000 / ISO14001 (www.iso.org)			*
EMAS (europa.eu.int/comm/environment/emas)			*
EU Eco-label (europa.eu.int/comm/environment/ecolabel)		*	*
FSC (www.fscoax.org)		*	*
Generació d'Informació			
GRI (www.gri.org)	*	*	*
Indicadors Ethos (www.ethos.org.br)		*	*

Auditoria i Assegurament de la Informació			
AA1000S (www.accountability.org.uk)	*	*	*
NEF (www.neweconomics.org)	*	*	*
HRCa (www.humanrightsbusiness.org)		*	
Índex de RSE			
FTSE4 Good (www.ftse4good.com)	*	*	*
Dow Jones Sustainability (www.sustainability-index.com)	*	*	*
Domini Social Index (www.kld.com)	*	*	*
Ethibel Sustainability Index (www.ethibel.org)	*	*	*

Font: Muñoz i Fernández (2004)

La taula 1 recull una relació de les principals normes, sistemes de certificació i instruments, que permeten identificar el grau de RSE en l'empresa. Al mateix temps, s'indica la font original en la qual aprofundir i s'assenyala mitjançant un asterisc si tenen en compte els diferents aspectes relatius a les tres dimensions de la *triple bottom line*.

La utilitat de cada grup d'instruments ve determinada en gran mesura pels seus objectius intrínsecs. Així, els codis i normes de conducta serveixen de marc al que les corporacions s'adhereixen i decideixen les seves futures normes de comportament en termes de RSE. Aquests instruments han de ser la base consensuada sobre la qual se sustenti la RSE de les organitzacions que s'adhereixen a aquests codis. Per altra banda, la certificació de diferents aspectes relacionats amb la RSE o la pertinença a un índex de ISR permet transmetre cap als possibles grups d'interès el grau d'implicació de l'organització amb la introducció de la RSE en les estratègies de gestió. Finalment, l'auditoria i l'assegurament de la informació permeten perfilar quins són els aspectes a tenir en compte i com implementar-los en el triple balanç.

Cal destacar que fins a la data els esforços per mesurar i informar sobre l'impacte de la RSE en la societat s'han centrat fonamentalment en les pràctiques mediambientals, mentre que els indicadors d'actuació social i econòmica es troben en una fase més primerenca de desenvolupament. A més, és destacable la falta d'integració de la informació econòmica amb la mediambiental i social.

4. La relació entre la Responsabilitat Social de l'Empresa i els resultats financers

La RSE és un concepte molt ampli, que inclou moltes dimensions, i que a més no es comporta de forma similar en tots els sectors i indústries (Waddock i Greus, 1997). Per això, les mesures de RSE estan mancades de consens, i és extremadament difícil avaluar-les quantitativament. Aquest és un dels factors més importants per a establir una relació concloent entre els resultats financers i socials d'una empresa.

Tot i aquesta dificultat, la majoria de les investigacions realitzades referent a això (Feldman, Soyka i Ameer, 1997; Repetto i Dustin, 2000) sostenen que, com a mínim, una política de gestió amb criteris RSE no condueix a uns baixos resultats financers, i deixen entreveure l'existència d'una relació positiva o en alguns casos neutra entre els resultats socials i financers d'una empresa.

Dins d'aquestes investigacions, cal assenyalar les aportacions realitzades per Roman, Hayibor, i Agle (1999) que, a partir del treball de Griffin i Mahon (1997), aprofundeixen en la relació entre els resultats socials i els financers, basant-se en estàndards i consideracions actuals. Conclouen que del total de 52 estudis analitzats, 33 confirmen l'existència d'una relació positiva entre els resultats socials i financers, 14 estudis confirmen una relació neutral i únicament 5 observen una relació negativa entre ambdues mesures d'avaluació¹. Per tant, la majoria dels resultats donen suport a la idea que com a mínim la implantació d'una política de RSE no condueix a uns baixos resultats financers.

Destaca també la investigació de Waddock i Greus (1997), que examinen la relació entre el comportament social de les empreses i els seus resultats financers, prenent com mostra les empreses incloses en el *S&P 500*, i obtenen que hi ha connexions entre ambdues, suggerint que les inversions a millorar la RSE repercuteixen de forma positiva en les relacions amb els diferents grups d'interès, millorant en últim terme els seus resultats financers i la seva rendibilitat.

En aquest sentit hi ha la investigació de Vergin i Qoronfleh (1999) que, prenent com a base de la seva investigació l'enquesta que cada any realitza la revista *Fortune*, «Les companyies més admirades d'Amèrica» analitzen la relació entre reputació d'una empresa i la seva cotització en borsa. Per a valorar la reputació d'aquestes empreses se n'estudien vuit atributs, entre

---

1. En aquests estudis cal puntualitzar que la causa d'aquesta relació «negativa» entre la RSE i els resultats financers es deu a l'impacte que determinades accions «negatives», per exemple, pràctiques corporatives il·legals o escàndols financers, exerceixen sobre el mercat.

els quals es troben: qualitat de la direcció, innovació, capacitat d'atreure, formar i retenir persones amb talent i el grau de RSE. D'acord a aquest estudi, no es pot considerar la reputació només com a fruit de l'èxit econòmic, ja que estudis sobre el nivell de correlació entre rendiment econòmic previ i la reputació subsegüent demostren que aquest nivell de correlació és escàs. Dóna així mateix a conèixer que l'apreciació mitjana en borsa durant els últims 13 anys de les 10 empreses més admirades és d'un 20,1%, comparat amb el 13,1% del *S&P 500* i el -1,9% de les 10 menys admirades. En opinió dels autors existeix una relació causa-efecte entre reputació i rendiment de les accions.

També podem destacar les investigacions de Mahoney i Roberts (2002), que analitzen els resultats socials de les empreses del mercat canadenc. A partir de la valoració d'una sèrie d'ítems com són: relacions amb els empleats, pràctiques de negoci o pràctiques de millora mediambiental, es valora el perfil social de l'empresa. Per a cadascun d'aquests ítems s'analitza si les empreses posseeixen «fortaleses» o «debilitats». En total analitzen 352 empreses i el període d'anàlisi és 1997-2000. De l'anàlisi realitzada es desprèn que existeix una relació positiva entre la RSE i el rendiment financer.

És destacable també la investigació portada a terme per Simpson i Kohers (2002), que analitzen la relació entre la RSE i els resultats financers en un intent per decidir si hi ha una relació de causalitat entre ambdues. Usant dades del sector bancari, els autors confirmen que hi ha una relació positiva entre la RSE i els rendiments financers, però no són capaços de determinar si una política de RSE condueix a un bon rendiment financer o viceversa.

De totes aquestes investigacions es desprèn, per tant, que invertir en empreses amb una política de RSE comporta a llarg termini un augment de valor per a l'empresa i en conseqüència per a l'accionista. Un dels arguments més comuns que se solen esgrimir per a trobar la causa d'aquesta relació és molt simple: les empreses millor gestionades en matèria mediambiental i social també estan millor gestionades en el seu conjunt. Així, ho expressa un informe de Morgan Stanley i Oekom Research (2004), que ha comparat una cartera de 187 empreses capdavanteres en matèria mediambiental i social de l'índex MSCI World amb una altra cartera de 416 empreses convencionals, i ha trobat que des de l'any 2000 fins a finals del 2003, la primera cartera ha obtingut una rendibilitat superior en un 23,39%. Igualment, la cartera d'empreses capdavanteres en sostenibilitat obté un millor rendiment quan es compara amb el MSCI World, exactament del 6,83%.

Cal insistir que la implantació d'una política de RSE no ha de plantejar-se com una despesa, sinó com una inversió que es rendibilitza a mitjà i llarg termini, tant en tangibles (estalvi de llum i d'aigua, procés de producció...) i intangibles (una major competitivitat per a l'empresa des del punt

de vista d'organització, estructura, motivació del personal, productivitat...). En definitiva, una empresa amb una política de RSE sempre serà una empresa més competitiva, i una major inversió en RSE repercutirà en un major rendiment econòmic a mitjà i llarg termini.

5. La Responsabilitat Social de l'Empresa a Espanya

L'interès per la RSE a Espanya és relativament recent. Seguint l'experiència internacional² i el reclam d'una societat amb major preocupació sorgeixen en els últims quinze anys experiències d'economia social i solidària que demostren que és possible produir i comercialitzar béns i serveis de forma sostenible, econòmica, social i ecològica.

Però, potser el major interès per la RSE ve lligat en el nostre país al llançament a la fi dels noranta de productes financers ètics (fonamentalment fons d'inversió socialment responsables) promoguts per organitzacions socials que tracten de fomentar l'estalvi responsable a Espanya seguint l'exemple internacional. Així mateix, això coincideix en el temps amb l'expansió internacional de l'empresa espanyola, que obliga a conèixer en profunditat el comportament empresarial fora de les nostres fronteres (especialment quant al respecte dels drets humans en els països en vies de desenvolupament); sens dubte, això influeix en la seva cotització en els mercats internacionals, on ha de competir amb empreses que ja mostren una preocupació pel seu comportament sostenible i responsable. Si a això s'afegeixen els escàndols financers internacionals i nacionals que es van conèixer tot just iniciar-se el segle XXI,³ els quals posen de manifest la necessitat de generar uns estàndards ètics i socials per al sector privat a l'hora d'escometre determinades inversions, el resultat és un clima propici per al desenvolupament de la RSE.

No obstant això, quant al grau de desenvolupament de l'enfocament de RSE en el món empresarial, el nostre país es troba encara en nivells de

---

2. Recordem algunes iniciatives a nivell internacional, com el Pacte Mundial sobre Responsabilitat Social (2000) promogut per les Nacions Unides, les Directrius de la OCDE per a empreses multinacionals (2000), la Declaració Tripartita de la OIT sobre empreses internacionals i política social (1977-2000), la norma AA-1000 realitzada el novembre de 1999 per l'*Institute of Social Ethical Accountability* o la SA-800 promoguda per l'agència acreditadora del *Council on Economic Priorities*, estan donant mostra de la rellevància que està adquirint aquesta preocupació per a proporcionar a consumidors i inversors, i en general a tots els grups d'interès, informació sobre responsabilitat social i mediambiental de les empreses en l'àmbit internacional.

3. Enron, Worldcom y Tyco als EUA; Crédit Lyonnais, Vivendi, Ahold, Addeco y Parmalat a Europa; Gescartera i Ibercorp a Espanya.

desenvolupament incipients pel que fa a països del seu entorn. La proliferació de guies, indicadors, observatoris, espais de reflexió, premis i reconeixements que han anat sorgint al llarg d'aquests anys no s'ha vist reflectida plenament en un canvi en la cultura empresarial.

Probablement, des del vessant empresarial, un dels aspectes més significatius és el creixent nombre de memòries socials i sostenibles, publicades, sobretot, entre les grans empreses en el nostre país. Una bona mostra és que Espanya és un dels països que destaquen pel nombre d'empreses que s'han incorporat als deu principis del Global Compact.

Des de l'àmbit institucional, és important destacar les iniciatives que recentment s'han engegat, tals com la Llei de Dependència, la d'Igualtat, o el projecte de Llei de Fons de Reserva de la Seguretat Social. Una de la més significatives és la creació del Consell Estatal de RSE, un organisme que neix amb vocació de donar continuïtat al treball del Fòrum d'Experts en RSE, que va iniciar la seva marxa en 2005 impulsat pel ministeri de Treball i va concloure el seu treball al juliol de 2007. Precisament, per a donar pas a una nova era neix el Consell Estatal de RSE, que treballarà com un òrgan col·legiat, assessor i consultiu del Govern, encarregat d'impulsar i fomentar les polítiques sobre aquesta matèria en el nostre país.

Per tant, la creació del Consell Estatal de RSE és una iniciativa altament positiva, ja que entre altres responsabilitats té el promoure i fomentar iniciatives de RSE; col·laborar i cooperar amb altres Consells anàlegs en l'àmbit internacional, autonòmic o local; i constituir-se com a Observatori de la RSE a Espanya. Cal destacar que la creació del Consell de la RSE és una de les propostes estrella del Fòrum d'Experts del Ministeri de Treball. Però no és l'única. També es tractarà de millorar el coneixement de la RSE per part dels ciutadans o de fomentar la utilització de l'etiquetatge de comerç just, o es proposarà incloure l'estudi dels principis de RSE i el desenvolupament sostenible en l'educació, especialment en la universitària i entre els quadres directius de les empreses. A més, s'apostarà per fomentar la inversió socialment responsable i per incloure la RSE com a criteri per al lliurament d'ajudes públiques.

En aquest sentit, cal destacar que l'interès actual sembla centrat precisament en l'impuls de mesures i polítiques públiques que promoguin la RSE, les quals podrien incloure la redacció d'una Llei de RSE, sobre la qual no existeix consens entre els agents implicats. En aquest sentit, en el nostre país, la decisió de crear una llei sobre RSE ha obert un debat entre entitats que defensen el caràcter voluntari d'aquestes qüestions enfront dels actors socials (sindicats i organitzacions de la societat civil) que exigeixen que l'Administració hi posi ordre i determini un procés de verificació per a saber qui i com s'estan complint aquests criteris. No obstant això, actual-

ment més que d'una llei genèrica de RSE es discuteix sobre el model desenvolupat pels governs pioners cap a propostes de *soft law* i reformes concretes. Es tracta de potenciar el comportament socialment responsable de les empreses a través de reformes de llei o lleis concretes que donen suport a les empreses i els *stakeholders* en diferents aspectes importants com la transparència de les empreses cotitzades, la inversió socialment responsable, la llei de pensions, el consum socialment responsable, el govern corporatiu, la gestió del risc o la compra pública. En aquest sentit, sí que és necessari desenvolupar eines (anomeni's política, recomanació o directriu) que permeten com a mínim assegurar els aspectes clau de la RSE (tals com transparència o govern corporatiu, entre altres) i donar a conèixer l'impacte positiu de la RSE a l'empresa i a la societat.

No obstant això, malgrat totes aquestes iniciatives, no podem oblidar que la RSE és encara un procés incipient en el nostre país, que dista molt d'altres països. Un dels reptes més immediats en el nostre país és interioritzar la RSE, donar-la a conèixer a la societat, a les empreses i als *stakeholders* i gestionar el diàleg entre els diferents agents implicats (empreses, sindicats, administracions públiques, ONGs) de tal manera que les empreses prenguin la iniciativa, passant d'accions aïllades de caràcter filantròpic a la veritable integració en l'estratègia de l'empresa de les demandes socials i ambientals de les parts interessades en les seves activitats de negoci. En tot aquest procés és fonamental i decisiu el paper de les administracions com a agents supervisors que estableixin sistemes que garanteixin la implantació real de les polítiques i el compliment de la regulació definida en l'àmbit de la RSE. Ha arribat el moment d'operar amb maduresa, des del conjunt de tots els *stakeholders*, començar a dialogar sobre aspectes i projectes concrets que ens permetin avançar col·lectivament en cadascun dels múltiples aspectes que s'integren dins de la RSE (els aspectes socials, mediambientals i econòmics), si volem que la RSE sigui una mica més que una moda o una bombolla mediàtica en el nostre país.

Bibliografia

- COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS (2001): *Libro Verde. Fomentar un marco europeo para la responsabilidad social de las empresas*, COM (2001) 366 final.
- DAVIS, K. (1973): «The case for and against business assumption of social responsibility», *Academy of Management Journal*, vol. 16, núm. 2, pp. 312-322.

- DAVIS, K.; BLOMSTROM, R. (1975): *Business and Society. Environment and Responsibility*, McGraw Hill Series in Management, Third Edition, New York.
- ELKINGTON, J. (1997): *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*, Oxford, Capstone.
- FELDMAN, S.J.; SOYKA, P. A.; AMEER, P.G. (1997): «Does Improving A Firm's Environmental Management System and Environmental Performance Result in a Higher Stock Price?», *The Journal of Investing*, vol. 6, núm. 4, pp. 87-97.
- FREEMAN, R. (1984): *Strategic Management: A Stakeholder Approach*, Boston, Pitman/Balinger (Harper Collins).
- FREEMAN, R.; GILBERT, JR. (1988): *Corporate Strategy and the Search for Ethics*, Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall.
- GRIFFIN, J.; MAHON, J. (1997): «The corporate social performance and corporate financial performance debate», *Business & Society*, vol.36, núm. 1, pp.5-27.
- LARA (2003): «I Euro-Encuentro sobre Responsabilidad Social de las Empresas», Documento de Trabajo, abril, Valencia.
- MAHONEY, J. (1994): «The Ethics of Advertising and Sponsorship», in Drummond J. and Bain B. (eds), *Managing Business Ethics*, Butterworth-Heinemann Ltd, Oxford, pp. 125-133.
- MAHONEY, L.; ROBERTS, R. (2002): «Corporate Social and Environmental Performance and their Relation to Financial Performance and Institutional Ownership: Empirical Evidence on Canadian Firms», School of Accounting University of Central Florida. <<http://www.accounting.rutgers.edu>>.
- MCGUIRE, J. (1963): *Business and Society*, New York, McGraw-Hill Book Company.
- MITROFF, I.; MASON, R. (1982): «On the structure of dialectical reasoning in the social and policy sciences», *Theory and Decision*, vol. 14, núm. 4, pp. 470-489.
- MORGANSTANLEYPRIVATEMANAGEMENT;OEKOMRESEARCH (2004): *Sustainability as a style of investment offering double dividends* <http://www.oekom-research.com/ag/Performance_Study.pdf>.
- MUÑOZ, M.J.; FERNÁNDEZ, M.A. (2004): «La triple cuenta de resultados como herramienta de sostenibilidad», *Sociedad Cooperativa: Revista de la Economía Social*, núm. 8, setembre, pp.29-34.
- RAYNARD, P.; FORSTATER, M. (2002): «Corporate Social Responsibility: Implications for Small and Medium Enterprises in Developing Countries», United Nations Industrial Development Organization, Vienna <<http://www.unido.org/userfiles/BethkeK/csr.pdf>>.

- REPETTO, R.; DUSTIN, D. (2000): «Pure Profit: The Financial Implications of Environmental Performance», World Resources Institute, Washington.
- ROMAN, R.; HAYIBOR, S.; AGLE, B.R. (1999): «The relationship between social and financial performance», *Business & Society*, vol. 38, núm. 1, pp.109-117.
- SIMPSON, W.G.; KOHERS, T. (2002): «The Link Between Corporate Social and Financial Performance: Evidence from the Banking Industry», *Journal of Business Ethics*, Gener, vol. 35, núm. 2, pp. 97-109.
- VERGIN, R.C.; QORONFLEH, M.W. (1999): «La reputación de una empresa y su cotización en bolsa», *Harvard Deusto Business Review*, vol. 91, Juliol-Agost, pp. 62-70.
- WADDOCK, S.A.; GRAVES, S.B. (1997a): «The corporate social performance-financial performance link», *Strategic Management Journal*, vol. 18, núm. 4, pp. 303-319.
- WADDOCK, S.A.; GRAVES, S.B. (1997b): «Finding the Link Between Stakeholder Relations and Quality of Management», *The Journal of Investing*, vol. 6, núm. 4, pp. 20-24.
- WOOD, D. J. (1994): *Business and Society*, 2nd ed. New York: Harper Collins.

Associació Catalana de Comptabilitat i Direcció
Edif. Col·legi d'Economistes de Catalunya
Pl.- Gal·la Plàcida 32, 4ª planta - 08006 Barcelona
Tel. 93 416 16 04 extensió 2019
info@accid.org - www.accid.org- @Associacio ACCID